

MURIO EN BAR=

AGOSTO

1

2

4

3

5

6

7

8

9

10

13

11

12

14

15

Itineraris de Vic

1

Hospital de la Santa Creu

Els primers serveis

2

Casa de Caritat

L'acollida als pobres

3

Convent de Sant Domènec

Escola pública per a les nenes

7

Castell dels Montcada

La presó política

8

Carrer Dues Soles

Les burles de la gent

9

Casa Parrella

Treballar per menjar

13

Casa de la Misericòrdia

Un lloc d'aprenentatge

14

Església de la Divina Pastora

Començament

15

Manso Escorial

Bressol de la Congregació

4

Carrer de la Riera

Un habitatge provisional

5

La Catedral

Espai de fe i de pregària

6

Palau Episcopal

Un bisbe amic

10

Convent de Santa Teresa

Un incident inesperat

11

Carrer Santa Joaquina de Vedruna

Un lloc per viure

12

La Casa Mare

La seu de la Congregació

Itineraris de Vic

Presentació

Joaquima de Vedruna i Vidal no era filla de Vic, sinó de Barcelona, on va néixer el 16 d'abril de 1783 en el marc d'una família de la burgesia llavors emergent a la capital del Principat.

Va ser el seu matrimoni amb un hereu de Vic, Teodor de Mas i Sauleda, el que la va portar a la ciutat, a la casa parental de la família De Mas, el Manso Escorial.

En quedar viuda després de setze anys de matrimoni, i essent mare de nou fills, va deixar definitivament Barcelona i va traslladar a Vic la seva residència. Aquí es va dedicar del tot a l'educació dels seus fills i a l'administració de les terres de l'Escorial.

Va ser a Vic on, anys després, posà en marxa l'obra d'un projecte nou de vida religiosa que reunís Germanes de tota condició social per posar-les, en petites comunitats, al servei de les necessitats dels pobles del país en l'atenció als malalts pobres, l'acollida i l'atenció dels marginats i,

Itineraris de Vic

---

sobretot, l'escolarització de les nenes, l'educació de les quals no comptava llavors per a res en una societat que encara no havia obert cap oportunitat de progrés a les dones.

Joaquima posà en marxa la seva fundació el 26 de febrer de 1826. Des de llavors, Vic va esdevenir la plataforma de sortida d'un seguit de comunitats que es van escampar per Catalunya, primer; més endavant per la resta de l'Estat, i avui són presents en quatre continents.

Aquesta Congregació que en el camp educatiu va ser pionera en l'educació de les noies, té aquí, a Vic, el seu bressol i la seva Casa matriu: són les Germanes Carmelites Vedruna.

Joaquima va morir a Barcelona el 28 d'agost de 1854, però les seves restes reposen a la ciutat de Vic, al Manso Escorial. L'Església va canonitzar Joaquina de Vedruna l'any 1959. Va ser una dona singular, una fundadora capdavantera i una genial educadora. Amb ella, el nom de la ciutat de Vic ha arribat a les fronteres més llunyanes.

Estructura de l'itinerari

La ruta que presentem correspon a punts especialment emblemàtics del pas de Joaquina de Vedruna per la ciutat de Vic. Sobre el mapa del Vic antic, aquests punts dibuixen una diagonal que va des de fora muralles al sud de la ciutat, on hi hagué el Portal de Malloles, fins a fora muralles al nord, més enllà de l'antiga Porta de Santa Eulàlia, que donava entrada al carrer Dues Soles.

Aquesta ordenació no segueix, doncs, un criteri biogràfic i, dins la seva lògica lineal, el recorregut es pot fer començant per qualsevol punt. Durant anys, i de cap a cap, aquesta ruta va ser, sens dubte, la més trepitjada per Joaquina de Vedruna.

Ramon Rial

Coordinador de la col·lecció
Itineraris de Vic

1

Hospital de la Santa Creu

Els primers serveis

L'any 1816, després de quedar viuda, Joaquina de Vedruna fixà la seva residència a Vic. Poc temps després aquest Hospital de la Santa Creu es convertia en l'espai on, en hores de dia i, sobretot, en vetlles de nit, Joaquina de Vedruna començà el seu servei als malalts pobres de la ciutat. En aquest hospital públic s'hi recollien les víctimes de malalties infeccioses, els mendicants i els sense sostre, les prostitutes pobres i els soldats de tropa ferits.

—

Testimoni de la néta de Joaquina, sor Maria Jacoba, en carta al bisbe Sanz y Forés, de 31 desembre de 1888

Ja fundat l'Institut, a més d'assistir els malalts pobres a domicili, Joaquina anava també molt sovint a visitar i servir els de l'Hospital, fet sobre el qual explica la seva néta:

«Com a recompensa per alguna cosa que havia fet bé, vaig anar dues o tres vegades amb la meva mare i una altra senyora amiga seva a la visita que cada divendres feia a l'Hospital de Vic. La meva àvia [Joaquina] rentava les mans als malalts amb un respecte i una devoció que mostraven ben bé de quin manera honorava nostre Senyor en la persona dels pobres malalts. En aquest servei jo portava la tovallola. Jo devia tenir llavors set o vuit anys, però mai no ho he oblidat.»

«Cartas de Sor Jacoba».

FUENTES I - *Carmelitas de la Caridad*.

Vitoria: Editorial Vedruna, 1974, p. 99.

Testimoni escrit l'any 1868 per la Gna. Maria Sabatés, una de les primeres Germanes i companya de la Fundadora

Ja fundat l'Institut, a més d'assistir els malalts pobres a domicili, Joaquina anava també molt sovint a visitar i servir els de l'Hospital, fet sobre el qual explica la seva néta:

«Dos cops per setmana prenia tota sola la vetlla al sant hospital i li havien passat uns quants casos. N'explicaré alguns: Una vegada les criades li van dir que no anés a la sala de dalt, perquè hi havien portat soldats i tots tenien sarna, i que no els feia falta res. Però a ella, plena d'interès per ells, quan era ja molt tard de la nit, li va venir el pensament de pujar a veure aquells pobres soldats. Va pujar i els va dir: "Senyors, si necessiten quelcom, estic a la seva disposició. Sóc una senyora viuda". Tot seguit van començar a demanar-li diferents serveis: l'un demanava aigua; l'altre, que volgués netejar-li la palangana; i així... Però n'hi havia un que no li demanava res. S'hi va acostar i va veure que estava molt malament. Li va oferir els sagraments, cosa que el malalt desitjava rebre. Ella se'n

va anar a buscar el vicari, que els hi va administrar. I tot seguit el noi va morir.

Una altra vegada li va passar un fet per l'estil i, quan el soldat va morir, els altres malalts van demanar-li que tragués d'allà el mort. Ella va trobar una capa, la hi va posar i, quan el va tenir arreglat, va anar a despertar una criada i, entre totes dues, van treure el difunt, cosa que els malalts li van agrair moltíssim. Quan sortia de casa per anar a fer la vetlla, sempre portava xocolata i sucre per als malalts, per si algun ho necessitava. I quan hi havia a l'hospital dones de mala vida, llavors hi anava matí i tarda per visitar-les i ensenyar-les».

«Testimoni de la Gna. Maria Sabatés»,
companya de Joaquina i primera biògrafa seva l'any 1868.
FUENTES I - *Carmelitas de la Caridad*.
Vitoria: Editorial Vedruna, 1974, p. 13-14.

2

Casa de Caritat de Vic

L'acollida als pobress

*L'any 1829 Joaquina de Vedruna s'havia fet càrrec de la Casa de Caritat de Barcelona. L'èxit del servei de la Congregació en aquella obra benèfica va animar els responsables de la ciutat de Vic a posar en marxa un servei semblant i confiar-lo a la nova Congregació de les Germanes de l'Escorial, com llavors anomenaven a les Carmelites Vedruna. Va ser l'any 1832. Aquestes instal·lacions en van ser la seu durant 131 anys, fins a l'any 1973, a partir del qual aquest casalot s'abandonà, es diversificà l'atenció a adults i a infants, i l'atenció a aquests últims es transformà en la Llar Juvenil Vedruna, que segueix encara a càrrec de la Congregació en noves instal·lacions al barri de l'Estadi. Les antigues instal·lacions acullen avui un **hotel d'entitats de la ciutat.***

«Era ben just que la ciutat de Vic, bressol de l'Institut de les religioses Carmelites, fos de les primeres a participar dels fruits de la seva caritat, no només amb l'assistència als malalts a domicili, com feien des dels primers dies de la fundació, o amb l'educació de les nenes pobres, sinó fent-se càrrec, també, d'un establiment important on la seva acció benèfica pogués arribar a un nombre més gran de persones. El bisbe Corcuera en tenia un gran desig i, superant les dificultats, va aconseguir la fundació d'una Casa de Beneficència i la va confiar a la Mare Joaquina. Ella, molt contenta, es va fer càrrec d'aquesta obra que no tenia altres recursos que els que li proporcionés la Divina Providència.

La fundació es va fer el 10 de desembre de 1830 allà on hi havia hagut l'Hospital de Pelegrins (o Hospital de Sant Bartomeu).

L'única motivació de les Germanes era la caritat, per causa de la qual acceptaven de bon grat l'excessiu treball i les no escasses privacions a les quals es veien sotmeses, i en tenien prou amb una mínima part de la ja escassa i pobra alimentació que es preparava per als asilats.

Les Germanes van obrir una escola per a les nenes i es van fer càrrec de recollir les almoines dels benefactors, alhora

que buscaven labors per a les noies i treballs manuals per als nois, per afegir el seu producte a les almoines. Amb tot això van acabar amb la falsa idea que tenien no poques persones, que aquella casa s'hauria de tancar aviat.

El 22 d'abril de 1837 van rebre l'ordre de traslladar-se, elles i asilats, a l'edifici que havia estat convent dels Trinitaris, i on estava acollida gent de tots dos sexes.

Van obrir escola per a les nenes i van buscar la manera d'ocupar els homes i els nens de manera que generessin recursos. Un cop organitzada la casa, el seu aspecte va canviar del tot i les Germanes es van guanyar el cor, no només dels acollits a la casa, sinó també de la Junta directiva i de les persones principals de la ciutat, les quals, veient el resultat de la seva tasca, es van animar a ajudar-les.»

Emmo. y Rdm. Sr. Cardenal D. Benito SANZ Y FORÉS,
Arzobispo de Sevilla.

Vida de la Madre Joaquina de Vedruna de Mas, fundadora del Instituto de Religiosas Carmelitas de la Caridad.

2a ed. Vic: Editorial Seráfica, 1930, p. 106-107, 111, 114.

3

Convent de Sant Domènec

Escola pública per a les nenes

Dotze anys després de ser fundada la Casa de Caritat, les seves instal·lacions eren ja del tot insuficients per a tots els serveis que les Germanes de Joaquina de Vedruna (dites llavors Terciàries del Carme) hi duïen a terme. L'antic convent de Sant Domènec, expropiat als dominics l'any 1835, va ser annexionat per l'Ajuntament a la Casa de Caritat el setembre de 1840. Les dones quedaven a l'edifici dels Trinitaris i els homes passaven al de Sant Domènec. Als claustres del nou espai s'obrí una Escola de pàrvuls, més endavant també Escola elemental, i, més endavant encara, Escola de dibuix. Actualment l'edifici acull l'Escola d'Art i Superior de Disseny de Vic.

Escrit de l'any 1930

«Al costat de l'exconvent dels Trinitaris, convertit en Casa de Caritat (des de 1837) i comunicat amb ell per la banda de l'hort, hi havia el convent de Sant Domènec. La superiora de la Casa de Caritat, animada per l'èxit tan satisfactori de les iniciatives que havia impulsat per aixecar la Casa, i veient que havia aconseguit pagar tots els seus deutes i que la Casa anava progressant, tot i les dificultats que hi posaven les autoritats locals que, imbuïdes d'idees antireligioses, s'obstinaven a expulsar les Germanes i tancar la Casa Mare i el Noviciat, va idear el projecte d'unir l'establiment a l'exconvent dels Pares Dominics.

Insistent reiteradament amb els senyors de la Junta, i encomanant-los una mica de l'entusiasme encès que ella tenia, va aconseguir que, fent tota la força, demanessin al Govern l'edifici. (...) Van aconseguir que els cedissin, per al departament d'homes, la part que donava a l'hort. I la superiora va proposar a la Junta que s'hi obrís una escola pública per a les nenes. Amb aquesta finalitat, i amb els sacrificis que calgués, va enviar una Germana a Barcelona perquè obtingués

---

el títol de mestra professional. (...) Els dos convents es van destinar a les finalitats de l'Institut i des de llavors constitueixen tots dos la Casa de Caritat de Vic.»

Emmo. y Rdm. Sr. Cardenal D. Benito SANZ Y FORÉS,
Arzobispo de Sevilla.

Vida de la Madre Joaquina de Vedruna de Mas, fundadora del Instituto de Religiosas Carmelitas de la Caridad.

2a ed. Vic: Editorial Seráfica, 1930, p. 115-117.

—

4

Carrer de la Riera

Un habitatge provisional

Carrer de la Riera cantonada Basses. En aquest emplaçament hi hagué el pis on Joaquina de Vedruna, la seva primera comunitat i les novícies es van instal·lar l'any 1827, tot i que de dia unes quantes anaven al Manso Escorial per atendre l'escola iniciada allà des de la fundació de la Congregació, i de nit s'escampaven per la ciutat per vetllar i atendre els malalts pobres. A quatre passes del pis, la plaça del Mercadal, l'Hospital de la Santa Creu, el carrer de la Ramada, la Catedral, el palau del Bisbe... escenaris ben freqüents de la vida de Joaquina en aquesta ciutat.

—

Relat recuperat l'any 1928

«Feia ja cosa d'un any que Joaquina i les seves filles espirituals estaven a l'Escorial. Però sabent l'Il·lm. bisbe Sr. Corcuera que alguns joves atrevits anaven de nit als voltants de la casa a insultar-les amb cançons indecents i ofensives, va decidir que es trasladesin a l'interior de la ciutat. I així ho van fer, llogant una casa al carrer de la Riera, cantonada Basses, on s'hi van estar com ara dos anys, fins que van anar a viure a les dues cases que estaven davant per davant de la que avui és Casa Mare i Noviciat.»

Emmo. y Rdm. Sr. Cardenal D. Benito SANZ Y FORÉS,
Arzobispo de Sevilla.

*Vida de la Madre Joaquina de Vedruna de Mas, fundadora del
Instituto de Religiosas Carmelitas de la Caridad.*

2a ed. Vic: Editorial Seráfica, 1930, p. 118 i 82.

—

5

La catedral

Espai de fe i de
pregària

La catedral que va conèixer Joaquina era com la d'avui, però encara sense les pintures de Josep M. Sert. En aquest temple hi va batejar les seves tres filles nascudes a Vic: Carlota, l'octubre de 1808; Teodora, el novembre de 1810, i Teresa, el gener de 1813. I aquí, amb molta freqüència, s'aturava a pregar

—

Testimoni de la Gna. Paula Delpuig, contemporània de Joaquina i successora seva en el govern de la Congregació

«Un dia que Joaquina estava molt angoixada perquè no tenia res per donar de menjar a les Germanes, se'n va anar a la santa església catedral per suplicar l'ajuda de Déu. Mentre pregava fervorosament a la capella de l'arcàngel sant Miquel, va sentir que una persona desconeguda li agafava la mà i, sense dir ni paraula, l'hi posava una moneda. Joaquina va donar humilment les gràcies a Déu i, tota consolada i plena d'una confiança il·limitada en la providència de Déu Pare, se'n va tornar a casa i va posar remei a les seves necessitats i a les de les pobres Germanes, les quals, amb aquests senyals de la protecció del Senyor, van refermar encara més els seus bons propòsits.

Ja deia Joaquina que: "Quan una persona es llença als braços del bon Jesús, Ell té cura de nosaltres".»

Emmo. y Rdm. Sr. Cardenal D. Benito SANZ Y FORÉS,
Arzobispo de Sevilla.

Vida de la Madre Joaquina de Vedruna de Mas, fundadora del Instituto de Religiosas Carmelitas de la Caridad.

2a ed. Vic: Editorial Seráfica, 1930, p. 78.

—

6

Palau Episcopal

Un bisbe amic

Quan Joaquina de Vedruna i Fra Esteve d'Olot feien plans per fundar la Congregació, va ser designat nou bisbe de Vic el gadità Pablo de Jesús Corcuera, que es va convertir en el principal suport de la Fundadora per al seu projecte. Aquest Palau Episcopal, que es conserva tal com era en el temps de Joaquina, va ser, doncs, objecte de freqüents visites de la santa. A la capella privada del bisbe Joaquina va fer la seva professió religiosa el 6 de gener de 1826. El mes següent iniciava la fundació de les avui Germanes Carmelites Vedruna.

—

D'un text manuscrit de l'amic i cooperador de Joaquima, Sr. Josep Estrada

«Poc temps després de ser a Vic l'Il·lm. senyor bisbe [Pablo de Jesús Corcuera] m'hi vaig haver d'entrevistar per diversos assumptes; i després que ja havia acabat amb les meves qüestions, trobant-me a soles amb sa il·lustríssima, em va venir al pensament la qüestió que Joaquima m'havia explicat a Igualada l'any 1823. Després d'haver-li explicat, una mica per sobre, el que ja tinc escrit del projecte de la Fundació, sa il·lustríssima va rumiar una estona i em va dir: "Senyor Estrada, aquest és un pensament gran, perquè concretament l'educació de les noies és encara més necessària que no pas la dels nois. De manera que aquesta senyora ja pot venir quan vulgui, que la rebré amb molt de gust i protegiré els seus bons desitjos".

I, de fet, la vaig anar a veure a l'Escorial i li vaig explicar tot això que acabo de dir, afegint-hi que jo me'n tornava a Igualada i procuraria que es fessin tots els preparatius per tirar endavant els nostres plans.»

Josep ESTRADA.

«Relaciones». Text manuscrit redactat el 1858.

FUENTES I - Carmelitas de la Caridad.

Vitoria: Editorial Vedruna, 1974, p. 29-30.

—

7

Castell dels Montcada

La presó política

On avui trobem l'antic temple romà, en temps de Joaquina de Vedruna hi havia el castell dels Montcada, del segle XI, del qual en podem encara veure restes tot al voltant del temple. Quan Joaquina vivia a Vic, aquí hi havia la presó. Víctima d'una represàlia governamental contra significades famílies compromeses amb la causa carlista, Joaquina hi va estar empresonada durant uns dies, fins que, previ pagament d'un rescat estipulat pel governador, ella i els altres represaliats van poder tornar a casa, tot i que a Joaquina li van aconsellar que marxés de Vic. Va començar així per a ella un llarg exili que la va dur a Barcelona, a Berga i finalment a França, d'on va tornar després de sis anys d'absència.

—

**Relat aportat l'any 1861 pel P. Bernat Sala,
OSB director general de l'Institut**

«Persones de la família de Joaquina de Vedruna, i entre elles el seu fill, es van mostrar públicament addictes al partit antiliberal, contrari al Govern. Aquest va ser prou motiu perquè els governants miressin amb hostilitat la Fundadora, com si ella fos la responsable de les idees i actuacions de la seva família.

Un oficial i vuit soldats es van presentar a la Casa Mare el 7 de febrer de 1837 i, fent ús de la força i amb maneres brusques i violentes, com si es tractés de la detenció d'un perillós criminal, van treure de la casa la mare Joaquina i la van dur, fent gala de força, a la presó pública, deixant les Germanes sumides en la desolació i el desconsol.

Quan van entrar a la presó, un dels soldats la va colpejar amb força amb el fusell. Va passar cinc llargs dies a la presó, després dels quals la van deixar en llibertat.»

Emmo. y Rdm. Sr. Cardenal D. Benito SANZ Y FORÉS,
Arzobispo de Sevilla.

---

*Vida de la Madre Joaquina de Vedruna de Mas,
fundadora del Instituto de Religiosas Carmelitas de la Caridad.*
2a ed. Vic: Editorial Seráfica, 1930, p. 126-127.

—

8

Carrer Dues Soles

Les burles de la gent

Pas obligat durant anys en l'anar i venir de Joaquina de Vedruna per la ciutat, en aquest carrer hi ha l'església de la Pietat on, en temps de casada, va viure l'enterrament de la seva filla Carlota, d'onze mesos d'edat, el setembre de 1809. En aquest carrer va freqüentar les cases d'amics d'aquells anys, que encara avui donen personalitat a aquesta via, com la Casa Clariana, la Casa Parrella, la Casa Plantalamor o la Casa Bojons. El salt mortal de la noble senyora de Vedruna i de Mas a la penitent Germana Joaquina, va fer del carrer Dues Soles l'escenari de passos no gens fàcils per a ella.

—

Testimoni de Teodora de Mas, filla de Joaquina de Vedruna

«Joaquina sabia que el P. Esteve es proposava que la nova fundació participés de l'austeritat d'esperit pròpia de l'Orde Seràfic dels Caputxins, austeritat a la qual ella se sentia tan inclinada, i per això la seva primera iniciativa va ser vestir l'hàbit de penitent de sant Francesc. Va sol·licitar-ne l'autorització el 5 d'agost de 1825. Li van concedir el 12 del mateix mes i, d'acord amb això, el P. Guardià dels Caputxins va vestir-li aquell tosc hàbit que no va deixar fins que per ordre del bisbe va vestir l'hàbit de carmelita.

Un canvi públic tan gran va sorprendre, com no podia ser d'altra manera, una població on la senyora Joaquina era tan coneguda per la posició en la qual havia viscut. I alhora que per a alguns això era edificant i els estimulava a reformar la pròpia vida, també atreia damunt seu crítiques negatives, burles, insults i males paraules per part de no pocs, especialment dels vailets més atrevits i mal educats que la rodejaven pel carrer fent-li ganyotes, estirant-li el cordó que portava a la cintura i fent-la objecte de malcarades riotes. Ella ho patia

serenament i sense alterar-se, fins i tot interiorment contenta de veure's menystinguda en públic en aquells mateixos carrers on havia rebut tantes atencions, i renyava les seves filles que l'acompanyaven quan, portades per la fogositat pròpia de la joventut i l'amor a la seva mare, la volien defensar de les molèsties i de l'actitud descarada dels xicots.»

Emmo. y Rdm. Sr. Cardenal D. Benito SANZ Y FORÉS,
Arzobispo de Sevilla.

*Vida de la Madre Joaquina de Vedruna de Mas,
fundadora del Instituto de Religiosas Carmelitas de la Caridad.*
2a ed. Vic: Editorial Seráfica, 1930, p. 54-55.

—

Testimoni d'una néta del germà gran de Joaquina de Vedruna, Ramon de Vedruna

«Recordo haver sentit explicar que quan la meva tia [Joaquina], ja viuda, va començar a dedicar-se del tot a la vida ascètica i a deixar de banda el tracte amb la gent de la seva classe i a buscar el de la gent humil i pobre, el meu avi s'esbravava en família dient: "Però en què pensa Joaquina? Que no veu que ens farà abaixar el cap?". I diu la seva néta: "Tot i que era un home molt cristià, en una època on la noblesa tenia molt de prestigi, l'home devia pensar que això de tenir tracte amb gent de classe baixa, anar a les presons, etc. era deshonrós per a la família.»

Jaime NONELL, s.j.

Vida y virtudes de la venerable madre Joaquina de Vedruna y de Mas, fundadora de las Hermanas Carmelitas de la Caridad.

Manresa: Establecimiento Tipográfico de San José, 1905 / T. I., p. 256.

—

9

Casa Parrella

Treballar per menjar

La Casa Parrella, residència, llavors, d'antics amics de Joaquina en els anys de la seva vida seglar, oferia a la comunitat tot just fundada un dels mitjans per guanyar-se la vida de què disposaven: bugaderia i planxa. Una de les innovacions de la Fundadora pel que fa a estil de vida religiosa de l'època va ser, precisament, que les seves comunitats no visquessin de rendes, deixes o almoines, sinó del seu treball. Com deia Joaquina de Vedruna en una carta al seu amic Josep Estrada: «ens apliquem a ensenyar noies...; i després, quan ens demanen per vetllar en alguna casa de la ciutat, n'hi van dues. De dia, s'ha de treballar per menjar», perquè els serveis d'educació i assistència eren gratuïts.

—

Casa Parrella

«Això li va passar a una Germana que tenia a càrrec seu les classes de planxa. En aquella època era molt el que s'arribava a planxar, perquè planxaven per a totes les cases més bones d'aquesta ciutat de Vic.

Un dia que tenia molta roba per planxar, feia molt mal temps, perquè era hivern i feia molts dies que no parava de ploure. La Germana no sabia com sortir-se'n. El cas és que la Fundadora es va adonar que no estava tranquil·la i en preguntar-li'n el motiu, la Germana va respondre: "És que el senyor Manel Parrella ha de marxar a Barcelona demà al matí, i aquest vespre vindrà el seu criat a buscar tota la roba planxada. Però amb aquest temps no s'eixugarà". Joaquina li va respondre: "I per què t'espantes, dona? Vés a l'hort, crida al sol i digues-li: 'Sol, surt, que diu la nostra mare que m'has d'eixugar la roba de Can Parrella perquè l'haig de tenir planxada aquesta tarda'".

La Germana ho va fer, i al cap d'un quart d'hora va parar de ploure i va sortir un sol espantat que era impossible que eixugués ni tan sols un fil de roba. Quan la Germana veu que surt el sol se'n va tota contenta a trobar la mare Joaqui-

.....

ma dient: "Mare, surt el sol!". Ella va respondre: "Potser et pensaves que el sol no sap obeir? Vés a estendre i a migdia ja tindràs la roba a punt de planxa". I va anar així.»

«Testimoni de la Gna. Maria Sabatés»,
companya de Joaquina i primera biògrafa seva l'any 1868.
FUENTES I - Carmelitas de la Caridad.
Vitoria: Editorial Vedruna, 1974, p. 17.

—

10

Convent de Santa Teresa

Un incident inesperat

Aquest era, en temps de Joaquina i encara avui, un convent de Carmelites Descalces de Santa Teresa. «El convent de les Tereses», com en diuen molts. Joaquina de Vedruna hi participava sovint a l'Eucaristia, sobretot quan viatjava d'anada o tornada de Barcelona al Mas Escorial, perquè, passant fora muralles, li venia de pas. L'anècdota que ella mateixa explica va ser l'inici d'un canvi radical en els seus projectes de futur, un canvi que la va portar a convertir-se en la fundadora d'un nou tipus de vida religiosa en l'Església del segle XIX.

—

Testimoni de la Gna. Apolònia Camps que va conviure amb Joaquina de Vedruna durant quatre anys i la va assistir durant les seves darreres malalties, fins que va lliurar l'esperit al seu Creador

Amb aquella seva senzillesa tan característica, la Fundadora em va explicar el següent:

«Abans de fundar el nostre Institut, un dia vaig sortir de Barcelona per anar a l'Escorial de Vic i arreglar les meves coses tan aviat com fos possible, per tal d'entrar al convent de les monges caputxines. I va passar un cas molt graciós: Jo anava dalt d'un ase, i en arribar al convent de les monges tereses vaig voler descavalcar per assistir a Missa en aquell convent, com ja tenia per costum. Però l'animal es va posar a córrer tan de pressa que no el vaig poder deturar, fins que ell mateix no es va plantar davant el convent dels frares caputxins. Vaig pensar que devia ser voluntat de Déu que baixés allí i ho vaig fer. Vaig trobar vora l'altar un frare molt respectable, Esteve d'Olot. Va ser llavors que el vaig conèixer.»

«Cartes d'Apolònia Camps, febrer 1891».

Dirigides a l'arquebisbe Sanz y Forés, biògraf de Joaquina.

FUENTES I - Carmelitas de la Caridad.

Vitoria: Editorial Vedruna, 1974, p. 72.

11

Carrer Santa Joaquima de Vedruna

Un lloc per viure

Tot i que Joaquina va fundar la Congregació a casa seva, al Mas Escorial, va haver de traslladar-se amb la comunitat, per disposició del bisbe, al carrer de la Riera, cantonada Basses, primer, i després a uns pisos d'aquest carrer que avui porta el seu nom i que llavors es deia carrer dels Caputxins, perquè conduïa al convent d'aquests frares, la Divina Pastora. Aquests pisos, avui enderrocats, eren a l'espai on actualment hi ha la plaça de Santa Eulàlia. En vida de la mateixa Joaquina, comunitat i noviciat van passar just a l'altra banda del carrer. I en aquest espai, ara del tot transformat, les Carmelites Vedruna han quedat establertes fins avui. Tot i els canvis, si, com diuen, «les pedres parlessin», tindrien molt a dir-nos dels anys que Joaquina va trepitjar-les.

«Joaquima i les Germanes van viure durant quatre anys a la casa del carrer de la Riera, fins que van passar a ocupar al carrer dels Caputxins [any 1830] dues casetes (llavors els n úms. 76, 77 i 78) que oferien més comoditat per tenir-hi el Noviciat. Però eren també cases llogades i d'una tal pobresa i escassetat d'espai que, a mesura que augmentava el nombre de religioses, van haver d'habilitar per dormir fins als últims racons.

A les penes i treballs que passaven, se n'hi afegien de més grossos. Com que havien de sortir de casa per anar a missa, assistir els malalts i ocupar-se d'altres necessitats, la mateixa Joaquina, com també les Germanes, eren el blanc de la riota i els insults dels vailets, dones del carrer i perdulaires, la insolència dels quals arribava, a vegades, a l'extrem de tirar-los pedres, fang i fems, com havien fet amb Joaquina quan es va vestir l'hàbit franciscà. De fet, això de veure dones amb un hàbit religiós pel carrer era una novetat.

El 27 de febrer de 1835, quan es complien nou anys de la fundació, Joaquina va poder adquirir —gràcies a l'ajuda de la baronessa de Savassona— les quatre cases contigües a la

---

capella de Santa Eulàlia [llavors núms. 145, 146, 177 i 148],
on quedarien definitivament establertes la Casa Mare de
l'Institut i el seu Noviciat.»

Emmo. y Rdm. Sr. Cardenal D. Benito SANZ Y FORÉS,
Arzobispo de Sevilla.

Vida de la Madre Joaquina de Vedruna de Mas,
fundadora del Instituto de Religiosas Carmelitas de la Caridad.
2a ed. Vic: Editorial Seráfica, 1930, p. 118-119.

—

12

La Casa Mare

La seu de la Congregació

Joaquima de Vedruna, que va viure a les primeres casetes edificades sobre el solar que avui ocupa la Casa Mare de la seva Congregació, no la va veure construïda. Sí que va tenir, però, la voluntat que aquesta fos la casa matriu de les seves religioses, pel fet que la casa on el 26 de febrer del 1826 va iniciar la fundació, el Mas Escorial, no era propietat seva, sinó del seu fill Josep Joaquim i, en el futur, dels seus descendents. Construccions posteriors a la primera edificació van crear espais per a l'actual col·legi anomenat avui «L'Escorial». Entre totes dues edificacions, la Casa Mare i l'escola, la magnífica església que ocupa el lloc de l'antiga capella de Santa Eulàlia i que el bisbe Torras i Bages va consagrar just en finalitzar el segle XIX i començar el segle XX.

D'una carta de la Gna. Anita Soler, superiora general de l'Institut, a l'arquebisbe de Sevilla, Benito Sanz y Forés, escrita a Vic el 21 de juliol de 1891

«Ja veurà el que va deixar escrit la Mare Fundadora en referència a aquesta casa. Es tracta de tirar endavant els seus projectes, i no només se'n tracta, sinó que les obres comencen ja. El dia de Sant Pere es va beneir i col·locar la primera pedra i ahir van començar a obrir els fonaments. El projecte agrada molt a tots els qui l'han vist. No sap que contenta estaria que la V. E. vingués, a veure si li agradarà el que es farà.»

«Carta núm. 113».

Hermana Ana Soler. Cartas.

Edición preparada por María Concepción López Ramos, ccv. Madrid, 1997, p. 102.

**De la superiora general, Anita Soler,
a la Gna. Genoveva Aznar, de la comunitat de
Cáceres, 7 setembre de 1882**

«Contesto a la seva, i no pas de la manera com voldria fer-ho. Vostè sap prou l'obra que aquí tenim començada, que no és qualsevol cosa, sinó un convent grandíós i capaç de respondre, quan sigui acabat, a les moltíssimes i urgents necessitats de l'Institut. Com que l'Institut no disposa de diners per una tal obra, i fer-la és de tot punt necessari, no hi ha més remei que assumir tots els inconvenients que se'n deriven, confiant en el favor de Déu i en els recursos que les pròpies cases proporcionin per tirar endavant.

Si vostè veies com estem aquí ara mateix i la dificultat que hi ha per poder acceptar les noies que volen entrar, perquè no tenim on ficar-les. Fins i tot les Gnes. malaltes o atrotinades les hem de col·locar en diferents cases perquè s'hi vagin estant mentre aquí a Vic se'ls prepara lloc. I això comporta no pas pocs inconvenients!»

«Carta núm. 170».

Hermana Ana Soler. Cartas.

Edición preparada por María Concepción López Ramos, ccv.
Madrid, 1997, p. 154.

13

Casa de la Misericòrdia

Un lloc d'aprenentatge

Si des del carrer de Santa Joaquina us acosteu a la veïna plaça dels Màrtirs veureu a la seva cantonada nord l'antic edifici que va ocupar la Casa de Misericòrdia. La nova construcció de l'immoble ha conservat l'antic claustre. En els anys previs a la fundació de la Congregació, aquesta casa va ser un dels escenaris de la preparació ascètica de Joaquina i un lloc en el qual aproximar-se a víctimes de la marginació en el seu propi entorn. Un bon lloc d'aprenentatge.

—

Testimoni de Maria Jacoba, néta de Joaquima de Vedruna

«El P. Esteve d'Olot, el seu confessor, era ben conscient de la solidesa de les virtuts de Joaquima, però amb intenció de consolidar-les més encara, per tal que pogués afrontar amb fortalesa d'ànim les dificultats que se li tirarien al damunt amb la fundació i la propagació del seu Institut, la feia anar de tant en tant a la Casa de Misericòrdia, a demanar de caritat que la volguessin admetre a menjar amb les pobres dones acollides en aquell establiment.»

Emmo. y Rdm. Sr. Cardenal D. Benito SANZ Y FORÉS,
Arzobispo de Sevilla.

*Vida de la Madre Joaquina de Vedruna de Mas,
fundadora del Instituto de Religiosas Carmelitas de la Caridad.*
2a ed. Vic: Editorial Seráfica, 1930, p. 56.

14

Església de la Divina Pastora

Començament

Aquesta església, avui parròquia de la Divina Pastora, és el que resta de l'antic convent de Caputxins que va ser aquí entre els anys 1748 i 1835. Era l'església més propera al Mas Escorial i havia estat edificada precisament en terrenys de les finques de la família De Mas, per donació d'ells. Joaquina de Vedruna va conèixer aquí el frare Esteve d'Olot, la intuïció i els consells del qual van dur-la a capgirar els seus antics plans d'acabar la seva vida en un convent de clausura i convertir-se, en canvi, en fundadora de la primera Congregació femenina d'aquest país dedicada a l'activitat apostòlica, especialment en el camp educatiu. Entre aquestes parets va néixer la idea, i entre aquestes parets la va posar en marxa uns anys després, el 26 de febrer de 1826.

**Testimoni del P. Bernat Sala,
OSB director general de l'Institut l'any 1861**

«Es van reunir les noies la vocació de les quals era ferma i autèntica amb Joaquina de Vedruna, a qui des de llavors començaven a tenir com a mare. Van rebre els sagraments a l'església dels pares Caputxins, triada per Joaquina perquè, allà on se li havia manifestat la voluntat de Déu i on ella havia rebut tantes gràcies relacionades amb l'obra que iniciava, allà també les rebessin i es consagressin a Déu les seves primeres filles. Després d'una fervorosa pregària i de fer juntes el Via Crucis, se'n van anar al Mas Escorial on, des de llavors, va quedar plantada la institució de les religioses Carmelites. Era un petit gra de mostassa sembrat en el camp de la santa Església.»

Emmo. y Rdm. Sr. Cardenal D. Benito SANZ Y FORÉS,
Arzobispo de Sevilla.

*Vida de la Madre Joaquina de Vedruna de Mas,
fundadora del Instituto de Religiosas Carmelitas de la Caridad.*
2a ed. Vic: Editorial Seráfica, 1930, p. 74.

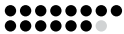

Testimoni de Teresa Argila, néta de Joaquina

«Com que feia molts anys que no havia llegit l'escrit que es va fer de les virtuts de la meva àvia [es refereix a la Història de l'Institut escrita per Bernat Sala l'any 1861], l'he tornat a llegir i vull afegir el següent:

Tot seguit que la meva venerable àvia va quedar viuda, va donar els seus brillants i els seus millors vestits a la Divina Pastora dels Caputxins de Vic. Ells van tornar els brillants al meu oncle [Josep Joaquim de Mas i de Vedruna, fill de Joaquina] llavors que els van fer fora del seu convent [l'any 1835]. Però després, així que l'església va ser novament oberta, el meu oncle els va tornar a la Mare de Déu, perquè en tot va respectar sempre les intencions de la seva mare.»

«Carta de la néta de Joaquina, Teresa de Argila, filla de l'Agnès de Mas —quarta filla de Joaquina— i de Josep d'Argila, a l'Arquebisbe Sanz y Forés, biògraf de Joaquina, l'any 1888».

FUENTES I - Carmelitas de la Caridad.

Vitoria: Editorial Vedruna, 1974. p. 98.

—

Manso Escorial

Bressol de la Congregació

Al final del carreró anomenat «Camí de l'Escorial» i encaixonat entre les modernes edificacions, hi trobem el que resta de l'antic Mas Escorial, o «El Manso», com des de temps immemorial en diu la gent. L'edifici actual i els terrenys que l'envolten són una mínima part de la casa pairal i els extensos conreus que hi havia en els anys de Joaquina de Vedruna. Després de diverses estades al mas en vida del seu home i hereu de la finca, Teodor de Mas, Joaquina, en quedar viuda, hi va fixar la seva residència definitiva. Deu anys després va fundar aquí la seva Congregació. Era l'any 1826. Aquí hi va haver la primera comunitat, el primer noviciat i la primera escola. Al seu interior, la casa, on hi ha una comunitat que us

---

rebrà amb molt de gust, conserva alguns espais dels anys en què hi tenia la seva residència la fundadora i, sobretot, des de l'any 1983, bicentenari del seu naixement, hi ha la capella on es veneren les seves despulles.

—

Relat recollit l'any 1929

«Quan va quedar viuda [l'any 1816] Joaquina va fixar la seva residència ordinària al Mas Escorial, propietat de Teodor (el seu espòs) que, en morir, la va deixar al seu fill Josep Joaquim i que avui pertany a l'hereu d'aquest i és la casa cap i casal de la família, que la mira amb amor i respecte, com a santificada que està per les virtuts de la seva venerada àvia.

—

Lluís de Mas, nét de Joaquina i propietari actual (any 1929) del Manso, el descriu així:

«El Mas Escorial està situat a dos-cents metres de les muralles de Vic. Està format per l'antiga casa pairal, voltada de jardins i d'horts, tot encerclat per altes parets. La façana principal mira al sud-oest. Les seves vistes arriben, pel nord, fins a les altes serralades de la serralada pirinenca; per l'est, fins a les muntanyes de les Guillerries i els cingles de la Mare de Déu del Coll. Pel sud, hom descobreix amb tots els seus detalls el panorama del Montseny, i per l'oest,

s'albira des de la muntanya del Tagamanent fins a les serralades que dominen el Vallès.

Al voltant dels murs que tanquen els horts i jardins de l'Escorial o casa pairal, hi ha set cases habitades per set famílies de masovers i una gran horta amb altres hortets, un per a cada masover. Tot són terres de regadiu, perquè la finca té cinquanta plomes d'aigua viva, de manera que hi ha dues fonts públiques, més altres dependències de la casa. Així és com està actualment l'Escorial, que té, a més, un parc de grans i elevats cedres i d'altres arbres magnífics.»

—

En una carta a Josep Argila de Mas, el nét de Joaquina diu:

«No sabem segur d'on li ve a aquesta casa el nom d'Escorial. Un difunt parent nostre deia que, com que el mas s'havia construït a la mateixa època que s'edificava l'Escorial de Felip II, li va quedar aquest nom. No sé què pot tenir això de veritat. Altres investigacions més recents fan suposar que el nom d'Escorial li ve d'haver estat aquell lloc un dipòsit

d'escòries de les foneries que a l'època romana hi va haver a aquesta banda de la població.»

«La circumstància d'haver-se fet la fundació de la Congregació a l'Escorial de Vic, va donar peu al fet que durant molt de temps es donés a les Germanes el nom d'Escorialeses, alhora que també rebien el nom de Terciàries o el d'Hospitàries, fins i tot en els documents oficials.»

Emmo. y Rdm. Sr. Cardenal D. Benito SANZ Y FORÉS,
Arzobispo de Sevilla.

*Vida de la Madre Joaquina de Vedruna de Mas,
fundadora del Instituto de Religiosas Carmelitas de la Caridad.*
2a ed. Vic: Editorial Seráfica, 1930, p. 40-41 i 74.

—

De viva veu

Paraules de Joaquina

- Cal actuar sempre per amor i no per força.
- No vull ningú trist al costat vostre.
- Sigues tan amable i suau com puguis, que mai no es fa malbé la melmelada per massa sucre.
- L'amor ho supera tot.
- Val més que amb el teu bon tracte donis lloc a què algú no es porti bé, que no pas que facis hipòcrites per la teva severitat.
- Si compleixes bé amb les teves obligacions i et portes bé, el Senyor estarà sempre amb tu.
- L'amor mai no diu prou, ni ocupa lloc.
- Ajudeu-vos mútuament, sense fer diferències entre vosaltres.
- Estigueu alegres. L'alegria és d'allò més important.
- Aconseguiràs més amb l'amor que no pas amb la força.
- Fes-te càrrec dels defectes de les persones amb les quals convius.
- S'atrapen més mosques amb una gota de mel que amb un bot de vinagre.

Itineraris de Vic

—No facis de jutge dels altres. Però vetlla per allò que fas tu.

—Mai no facis res que pugui perjudicar algú altre.

—Després de fer tots els passos, confiem en Déu, que Ell tot ho pot.

—La diligència tot ho aconsegueix.

—Res no agrada tant a Déu com la constància.

—Déu és bon Pare i coneix els nostres cors: acudim a ell amb netedat de cor i bona intenció que per a tot tindrem el seu consol.

—Molta confiança, que Déu dóna sempre el cent per u.

Procedència dels textos

—«Cartes de Sor Jacoba». *FUENTES I - Carmelitas de la Caridad*. Vitoria: Editorial Vedruna, 1974.

—«Testimoni de la Gna. Maria Sabatés», companya de Joaquina i primera biògrafa seva l'any 1868. *FUENTES I - Carmelitas de la Caridad*. Vitoria: Editorial Vedruna, 1974.

—Emmo. y Rdm. Sr. Cardenal D. Benito SANZ Y FORÉS, Arzobispo de Sevilla. *Vida de la Madre Joaquina de Vedruna de Mas, fundadora del Instituto de Religiosas Carmelitas de la Caridad*. 2a ed. Vic: Editorial Seráfica, 1930.

—Josep ESTRADA. «Relacions». Text manuscrit redactat el 1858. *FUENTES I - Carmelitas de la Caridad*. Vitoria: Editorial Vedruna, 1974.

—Jaime NONELL, s.j. *Vida y virtudes de la venerable madre Joaquina de Vedruna y de Mas, fundadora de las Hermanas Carmelitas de la Caridad*. Manresa: Establecimiento Tipográfico de San José - 1905 / T. I.

—«Cartes d'Apolònia Camps, febrer 1891». Dirigides a l'arquebisbe Sanz y Forés, biògraf de Joaquina. *FUENTES I - Carmelitas de la Caridad*. Vitoria: Editorial Vedruna, 1974.

—«Carta núm. 113». *Hermana Ana Soler. Cartas*. Edición prepa-

Itineraris de Vic

---

rada por María Concepción López Ramos, ccv. Madrid, 1997.

—«Carta núm. 170». *Hermana Ana Soler. Cartas*. Edición preparada por María Concepción López Ramos, ccv. Madrid, 1997.

—«Carta de la néta de Joaquina, Teresa de Argila, filla de l'Agnès de Mas —quarta filla de Joaquina— i de Josep d'Argila, a l'Arquebisbe Sanz y Forés, biògraf de Joaquina, l'any 1888». *FUENTES I - Carmelitas de la Caridad*. Vitoria: Editorial Vedruna, 1974.

—*Epistolario Joaquina de Vedruna*. Edición crítica preparada por Ana María Alonso ccv y Melchor de Pobladura. Vitoria: Editorial Vedruna, 1969.

Textos traduïts al català de la versió original castellana per M. Isabel Burgell, ccv.

Bibliografia bàsica

—*FUENTES I - Carmelitas de la Caridad*. Vitoria: Editorial Vedruna, 1974.

—Emmo. y Rdm. Sr. Cardenal D. Benito SANZ Y FORÉS, Arzobispo de Sevilla. *Vida de la Madre Joaquina de Vedruna de Mas, fundadora del Instituto de Religiosas Carmelitas de la Caridad*. 2a ed. Vic: Editorial Seráfica, 1930.

—Jaime NONELL, s.j. *Vida y virtudes de la venerable madre Joaquina de Vedruna y de Mas, fundadora de las Hermanas Carmelitas de la Caridad*. Manresa: Establecimiento Tipográfico de San José, 1905 / T. I.

—Ana María ALONSO, ccv. *Historia documental de la Congregación de las Hermanas Carmelitas de la Caridad*. T. I. Vitoria: Editorial Vedruna, 1968.

—*Cartes Santa Joaquina de Vedruna*. Edició preparada per Maria Antònia Gilibets Dalmau, ccv. Madrid, 2003.

—Maria Antònia GILIBETS DALMAU, ccv. *Seguint les petjades de Joaquina*. Barcelona: Editorial Claret, 2007.

